

BRÄCKT

Elín Svensson

**Fashion Design Project, 15 ects
VT08**

**Kursansvarig: Clemens Thornquist
Handledare: Lotta Lundstedt**

The boat is winded up on land. Stubborn seagulls are crying for the catch of the morning. I turn my gaze away from the sleek fish eyes staring at me in vain from the guts. I close my eyes. It smells harsh. It smells safe.

Rusty anchors rest outside the eel shed. Behind the tarred doors of the loft hang the nets. They are still in use, but not as before. It's sad for the fishermen. It's sad for the fish.

I follow the tracks down towards the shoreline. With the breeze from the Baltic Sea my melancholy is replaced with hope. Stones are carried by the waves up on land; memories that are waiting. It's the stillness.

Abstract

Bräckt¹ is a report about my BA-degree work in fashion design. My goal has been to build up a fashion composition with both haute couture and basic elements and to find new working methods for the future.

My work is based on my cultural heritage - the fishing culture and the environment of the Eelcoast². The most direct inspiration and joyfull days of the project I've got by beeing and working at the place of my family's eel-fishing-cottage. This provided me with shapes, colours, and structures but also with new working methods - where I've tried to use the nature and the fishing culture also in a practical way to create new fabrics and fashion. My inspiration is a feeling mixed of melancholy when I think of the past, safety in the present time and hope about the future.

I wanted to combine my pathos for my heritage with the engagement for the eel that is under treath of extermination. Instead of affecting the estethical expression my political interest turned into thoughts about how to put my new working methods, in combination with storytelling, into concept and values of a future company, moving away from the fashion industry of today.

The result of my work is a composition of eight outfits with elements like fishing tools and sentences of tar and seawater. My composition is for me like my heritage - a collection of time and things which becomes memories. Memories different from each other but with the same influence of an untouchable feeling of time.

¹ The swedish translation for brackish – a mix between salt and sweet seawater.

² The name of the eastcoast of Skåne - the very southern province of Sweden.

Innehållsförteckning

Abstract.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Sammanfattning.....	3
Syfte.....	3
Hur minnen blir framtid.....	4
Corporate Storytelling.....	5
Min inspiration - Ålakusten.....	6
Arbetsmetod.....	8
Utvecklingsboards.....	11
Outfits.....	13
Min storytelling.....	30
Avgränsning.....	30
Diskussion och Reflektion.....	31
Källförteckning.....	32

*Båten är uppdragen på land. Envisa måsar skriker efter
morgnens fångst. Jag vänder bort blicken från de blanka
fiskeögonen som förtvivlat stirrar på mig från rensen. Jag
blundar.*

Det luktar fränt. Det luktar tryggt.

*Rostiga draggar vilar utanför ålaboden. Bakom loftets
tjärade luckor hänger näten. De används fortfarande men
inte som förr.*

Det är sorgligt för fiskaren. Det är sorgligt för fisken.

*Jag följer spåren ner mot strandkanten. Östersjöns vindar
byter ut mitt vemod mot hopp. Horisonten är kvar. Vågorna
spolar med sig stenar upp på stranden. Minnen som väntar.
Det är lugnet.*

Sammanfattning

Estetiskt är mitt arbete baserat på en del av mitt kulturella arv – fiskekulturen och miljön runt Ålakusten¹. Min familjs ålabod och dess omgivning har i många år inspirerat mig med former, strukturer, färger och dofter. Det är dessa samlade intryck som jag har valt att uppmärksamma i mitt examensarbete. Inspirationen kommer inte i första hand från ålafiskarna, ålen själv eller berättelserna om andra varelser i havet utan från känslan av att vara där. Projektets roligaste och mest inspirerande arbetsdagar har jag haft då jag har vistats på och använt själva platsen. För mig är min komposition som mitt arv – en samling av tid och föremål som blir till minnen. Minnen som är olika varandra men som är influerade av samma ogripbara känsla av tid.

Det **praktiska** målet med mitt examensarbete har varit att lära mig att bygga en modekomposition av både haute couture- och baselement. Ett annat - mer personligt - mål som vuxit sig starkare under arbetets gång har varit att hitta attraktiva metoder för hur man kan arbeta med mode nu och i framtiden. Min inspiration har väglett mig i sökandet - eftersom jag är intresserad av miljöfrågor har jag valt att använda naturen på nya sätt och bruka traditionella metoder inom fiskekulturen för ett nyskapande mode. Detta är något som jag kommer att fortsätta arbeta med i framtida projekt.

Flödet i mitt projekt har varit som havet; omväxlande lugnt och stormigt. I början av projektet ville jag få in mitt engagemang för ålen, som är utrotningshotad, i kompositionens uttryck. Då projektet redan tagit form utifrån känslan av något lugnt och ogripbart som jag inte kunde härleda till utfiskningen av haven, valde jag att låta detta politiska intresse istället bli till tankar om hur mina nya arbetsmetoder, i kombination med storytelling, skulle kunna användas som koncept och värden i ett framtida företag.

Syfte

Att göra en komposition av plagg, bestående av både haute couture- och baselement, där uttryck och metod är inspirerade av Ålakusten.

¹ Sträckan mellan Åhus och Haväng på Skånes östkust.

Hur minnen blir framtid

Snart tar jag min kandidatexamen i modedesign. En utbildning som jag har valt delvis på grund av mitt egoistiska behov av att skapa. Samtidigt har jag ett behov av vara mån om min omgivning. Det här har gjort att jag har sökt efter sätt att skapa mode på som skiljer sig från det sätt som varit det konventionella de senaste 50 åren. Detta menar jag innebär att man vill att produktionen ska ske så snabbt och billigt som möjligt för att företaget ska nå sitt mål – vinstmaximering. Detta är ett produktionssätt som ofta är skadligt för både miljön och arbetare inom textilindustrin.

Mode. En filosofisk essä, skriven av Lars Fr. H. Svendsen, är en tämligen kritisk skrift om mode. Den här kritiken har dock gjort att jag kan uppskatta mode genom att jag lättare kan precisera vad jag vill och inte vill vara en del av inom området. Svendsen definierar mode, inklusive klämodet, som ett fenomen som strävar efter en förändring för förändringens skull.¹ Mode blir till ”det nyas eviga återkomst”.²

Efter Svendsens definition menar jag att mode av idag lever av att skapa det nya (vilket sällan är nytt utan endast reproduktioner) och glömma det snart gamla innan det får tid att åldrats. Detta betyder att mode snarare står stilla än rör sig framåt. Att leva genom att glömma innebär att leva utan vare sig erfarenheter eller minnen. Båda är dock viktiga faktorer till utveckling. Därför är det viktigt för mig med ett mode som utforskar just minnen - arvet av tid. Dels för att behålla livets rörelse och dels för att fortsätta att utvecklas. Att leva med minnen kan ur den här synvinkeln betyda en optimistisk tro på framtiden snarare än sentimentalitet över tidens gång. Genom att skapa erfarenheter och minnen blir tiden en värdefull resurs istället för en påminnelse om åldrande och förfall. Med risk för att låta naiv tror jag att det sätt på vilket mode produceras och konsumeras kan förändras utan att mode blir till konst och/eller mindre tillgängligt för konsumenten. Exempelvis kan produktionen vara betydligt vänligare mot såväl arbetare som miljön än vad den är hos många modeföretag idag; ett ansvarsfullt företag kan sträva efter att påverka konsumenten med sina värderingar och slutligen kan en del av vinsten användas till välgörande ändamål. Mitt mål för framtiden är att, syftande på mina plagg, alltid kunna fråga mig själv ”Vem behöver det?” och kunna svara vem och varför. Tankarna om hur jag vill arbeta med mode i framtiden är en viktig del av mitt examensprojekt. Även om det inte syns någon direkt koppling till plaggen i min komposition är de viktiga för andan i mitt arbete. Jag behöver en förändring på en djupare nivå än den ytliga. Ur det perspektivet vill jag förändra för förändringens skull.

Ett klädföretag som ofta nämns då det talas om ansvarsfulla sådana är Patagonia. Det är ett företag, med fokus på friluftaktiviteter som klättring och surfning, framgångsrikt uppbyggt efter tron att ”...making a profit and being socially and environmentally responsible are not mutually exclusive.”³ (...att gå med vinst och att vara socialt och miljömässigt ansvarstagande inte är av åtskilda slag). Patagonia är känt för transparensen i sitt företag. ”Transperens” syftar här på öppenhet om vad de gör, men även vad de behöver förbättra, för att driva företaget på ett ansvarsfullt sätt. Yvon Chouinard, grundare och ägare av företaget har, från intet mer än sina egna klätterkunskaper, långsamt byggt upp ett företag som idag tjänar över 230 miljoner dollar om året. Efter att ha läst *Let my people go surfing – the education of a reluctant businessman* är jag en stor beundrare av både hans företag och dess förmåga att använda storytelling. Den här sommaren ska jag definitivt spendera mycket tid i skogen, bergen och havet!

Bland Patagonias filosofiska ställningstaganden hör att: alltid designa för sin kärnkonsument; att sälja plaggen genom plaggens egna meriter (som funktionalitet och hållbarhet) och inte genom varumärkets värde; sträva efter att inte göra någon skadlig inverkan på miljön genom att producera lokalt, använda återvunna material och orska mindre produktionsspill. Företagets mål är att det inte ska gå under med sin ägare utan existera i ytterligare hundra år. Patagonia är för mig ett ideal utan att jag har som mål att tjäna lika många miljoner dollar om året eller att göra samma typ av kläder. Vid en första anblick förefaller det vara stor skillnad mellan ett företag som tillverkar friluftskläder och ett som tillverkar modekläder - där den största skillnaden är trendkänsligheten och tiden för vilken produkterna är producerade och ersätts med nya av konsumenten. Detta tror jag är riktigt för ett konventionellt företag men då jag tror att det finns utrymme för att gå andra vägar ser jag inga problem med att applicera Patagonias filosofier på ett modeföretag.

Som referens och inspiration för idén om långsamt mode vill jag nämna Ma Ke, en kinesisk modeskapare ”making more esoteric and conceptual than wearable clothes”⁴ (som gör mer esoteriska och konceptuella än bärbara kläder). Hon motsätter sig snabbt mode genom att till exempel arbeta med hantverkare som använder handvävstolar och gräva ner plagg i jorden för att låta naturen och tiden lägga den slutliga handen vid sitt arbete. Liksom Ma Ke vill jag att mina plagg skall vara ”bearers of values for the future” (bärare av framtida värden).

1 Svendsen (s. 20.)

2 Svendsen (s. 8.)

3 Chouinard (preface IX)

4 http://www.coolhunting.com/archives/2008/02/ma_ke_wu_yong_u.php (080509)

Corporate Storytelling - att göra en global produkt av ett lokalt arv

Berättelser har alltid använts för en kulturs överlevnad. Sanna berättelser såväl som skrönor ger kulturarvet mervärde. På samma sätt kan produkter få mervärde genom att förenas med värdeladdade berättelser. I viljan att ge mervärde till plaggen ligger en stark koppling till Corporate Storytelling, eller Storytelling in Organization, som är ett internationellt begrepp för en kommunikationsteknik. Storytelling är en etablerad term som idag används även på svenska. När en organisation använder sig av begreppet innebär det att organisationen anser att de sanna berättelserna i organisationens kultur kan användas för att stärka organisationen internt och för att addera emotionella mervärden och en kontext runt dess produkter och tjänster. Detta är något jag vill använda mig av, inte för att sälja mitt varumärke men för att höja värdet på mina produkter. Enligt mina eftersökningar är det få modeföretag som uttalat använder sig av storytelling. Ett företag som jag anser har lyckats väldigt väl med att inkludera begreppet i sitt varumärke är som jag nämnde tidigare Patagonia - Chouinard använder sig mycket av sin egen historia för att nå ut med företagets värderingar. Säkert är det vad som får Let my people go surfing att kännas som en ärlig berättelse vilket skapar sympati för företagets produkter.

I Ålakusten har jag en lång historia att hämta inspiration ifrån. Med hjälp av storytelling kan jag förena vurmén för kulturarvet med engagemanget för den utrotningshotade ålen - kombinera känsla och förnuft. Då det är en verklig men samtidigt drömsk plats tror jag att den känns sann och attraktiv för konsumenten samtidigt som det finns utrymme för konsumentens egna minnen och berättelser. Då jag tror att konsumenten vill förstå, om än på sitt sätt, anser jag det viktigt att berättarkapitalet skapas av både designern och konsumenten för att produkten ska bli varaktig. Storytelling handlar inte om att sälja just sin stil utan är snarare ett sätt att skapa kommunikation och dialog med konsumenten (och givetvis om att sälja sina produkter därigenom). I ett magisterexamensarbete av industridesigners på Konstfack¹ beskriver man storytelling som att det "... handlar inte om att hitta en egen stil eller uttryck, utan helt enkelt att hitta ett eget sätt att angripa möjligheterna kring design som ett kommunikationsmedium både utifrån ett konsumentperspektiv och från ett producentperspektiv." och vidare att "Kommunikation blir bestående så länge produkten används. Design är alltså en investering i tid."

Värdet av storytelling i plaggen kan liknas vid att ett plagg som man t.ex. ärvt av sin farmor eller köpt under resan till Kina – plagg med tillhörande minnen och berättelser, ofta äger ett större värde än plagg köpta från en butikskedja. För att, förutom genom storytelling, göra mode långsiktigt anser jag att man bl.a. bör tänka på följande:

- **Plaggen kan beröra flera sinnen**
Om fler sinnen än det visuella berör konsumenten vid bärandet av plagget tror jag att konsumenten lättare skapar sig ett personligt förhållande till plagget. Det här bör i sin tur göra att plagget i mindre utsträckning riskerar att hamna inom ramen för slit- och släng kulturen. Doft och känsel är därför viktiga komponenter i mina plagg.
- **Hantverk**
Om den tid och omtanke designern/producenten har lagt ner på plagget är synligt borde det rimligtvis medföra att konsumenten tar bättre hand om plagget.
- **Kvalitet**
Med kvalitet avser jag att plagget åldras långsamt eller att åldrandet är till en fördel för plaggets uttryck. För min målgrupp innebär det även att plaggen har mervärde i form av exempelvis en historia eller ett miljövänligt produktionssätt.
- **Pris**
Priset bör vara satt så att högt att plaggen inte köps för köpets skull, men så lågt att designen ändå når en stor målgrupp.
- **Lokalt – globalt**
Lokala traditioner är ofta av intresse även utanför det avsedda området. Det är därför till fördel att ha en lokal anknytning till plaggen både då det gäller produktion och hur man väljer att vidareförädla sitt mode. Jag tror att för att få möjlighet att producera långsamt mode måste företagets ramar utvecklas även mot områden som inte nödvändigtvis är förknippade med mode, t.ex. turism. Därmed blir produktionen lokal men företaget och designen global.
- **Användbart**
För att plaggen inte ska bli hängande i garderoben vill jag att plaggen ska kännas okomplicerade att bära trots att de innehåller mer uttrycksfulla element än de plagg som säljs i butikskedjorna.
- **Individuella plagg**
Istället för att släppa en ny kollektion varje säsong kan plagg släppas allt eftersom de produceras. Det ger kunden en anledning att frekvent besöka företagets hemsida och på så sätt ta till sig företagets storytelling och värderingar.
- **Tid**
Tid ger större möjlighet för uppfinningar vid sidan av innovationer.

¹ Bylund, Enqvist & Ögren (2005)

Min inspiration - Ålakusten

Platsen

Mitt examensarbete har sin start i kursen Artistic Development som vi läste under höstterminen i årskurs tre. Då valde jag min hembygd Ålakusten som inspiration till experimenterandet med olika material, en inspiration jag har fortsatt att arbeta efter. Ålakusten i Skåne är ett område känt för fiske av just ål sedan lång tid tillbaka. För femtio år sedan bringade det in stora pengar till bygden genom storskalig export till bl.a. Tyskland. Idag har ålbeståndet minskat kraftigt pga. olika hinder under ålens vandring från Sargassohavet¹ till bl.a. Sveriges vattendrag och tillbaka igen. Fisket i sig går numera inte att försörja sig på som enskild verksamhet. För att dryga ut kassan och föra de lokala traditionerna vidare arrangerar därför flera av fiskarna ålagillen för nationella såväl som internationella turister. Hela ålakustens historia har inspirerat mig men framförallt platsen runt min familjs ålabod. En bod som har använts för förvaring, arbete och övernattnings av fiskare sedan 1700 talet. Min familj har fört traditionen vidare genom småskaligt fiske av bl.a. ål.

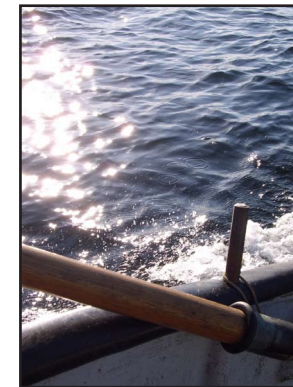

1 Havsområde vid Nordamerikas sydöstkust.

Den typ av småskaligt fiske som bedrivs längs Ålakusten idag går ej att jämföra med den oacceptabla storskaliga fiskeindustrin som tömmer haven på minsta fiskyngel. Här finner jag det lätt att dra en parallell till textilindustrin; individen – konsumenten, producenten och designern/fisken utarmas när kläderna massproduceras/havet töms med vinstmaximering i sikte. Om jag ska fiska vill jag göra det på ett ”gammeldags” sätt. Människan ska fiska, inte industrin – människan ska bära redskapen. Likaså är det människan som ska skapa kläder och inte industrin. Idag tror jag att vi kan hitta det ”nya” arbetssättet genom att lära oss av gamla arbetsmetoder.

Isabella Lövin skriver i sin bok *Tyst Hav*² om de åtgärder som måste vidtas för ”ett levande hav”. Dessa kan jag jämföra med åtgärder som krävs för ett levande mode, istället för dagens stillastående:

- **Fiskare måste göra en miljökonsekvensbeskrivning**
– jmf. även modeföretag måste göra en miljökonsekvensbeskrivning.
- **Krafttag måste ske mot tjuvfiske**
– jmf. överarbete och underbetalning vid sömnadsfabriker.
- **Större maskor i näten så fisken får växa till sig**
– jmf. att låta produktionen av mode ta tid.
- **Ursprungsmärkning av fisken**
– jmf. märkning av kläderna med namn på ex. sömmerska, produktionsplats, inspiration etc.
- **Tvång att landa all fisk**
– jmf. att inte slösa på resurser vid tillverkning av mode.

2 Lövin (2007)

Känslan

Miljön vid Ålakusten bär på en förnimmelse om svunna tider. Atmosfären kan förknippas med ett föråldrat sätt att leva bortom destruktiva beteenden som konsumtionsstress. Det jag har hört, sett och känt har lagrats av tiden och förädlats av fantasin. Mitt arv är en samling av (van-)föreställningar som ger mig en blandad känsla av vemod då jag tänker på dåtiden, trygghet i nuet och hoppet om framtiden. Det är en känsla jag tycker om. Genom att använda mig av både fysiska och flyktiga element i min komposition, ofta symboliska, som man kan relatera till platsen tror jag mig kunna föra vidare samma känsla till andra. En känsla som speglas av den medföljande dikten.

Uttrycket

Färgerna i min komposition har jag hämtat från platsen. Från stranden, havet, himlen och fisken har jag plockat naturliga färger som brunt, sand, blått och rost. I fiskemiljön finns det även mycket arbetsredskap, som rep, handskar och regnkläder i starka syntetiska färger som blågrönt och orange. Dessa färger planerar jag att plocka in som accentfärger vid styling. Ljuslila är en färg som smugit sig in. Den kommer från att när ljuset vid en speciell tidpunkt på eftermiddagen sveper över havet och får det att för ett kort ögonblick skifta färg från blått till lila för att sedan mörkna.

Dofter av hav, tjära och ål i kompositionen ger betraktaren en direkt förnimmelse till platsen, min eller betraktarens egen, och en extra dimension till plaggen.

Min inspiration handlar generellt om att vara där, på platsen. Största delen av min inspiration, både estetisk och metodisk har jag fått av att själv vara och arbeta på platsen.

Känslan ligger också i hur platsen lugnar mig och berusar mig på samma gång. Hur jag dras till strandkanten som står för gränsen mellan det trygga och det otrygga där båda delarna är lika viktiga. Känslan ligger i minnen av hur sanden får sila genom mina fingrar innan jag kastar mig ut i vågorna som plötsligt växt sig meterhöga.

Arbetsmetod

Resultatet av kursen Artistic Development handlade om metodutveckling mer än ett fysiskt resultat och jag valde därför att fortsätta med samma inspiration under vårterminen för att nu göra en kollektion. Samtidigt har den valda inspirationen hjälpt mig att utveckla tankarna kring arbetsmetod även under vårens examensarbete, där det viktigaste i metoden består i att jag använt mig av miljön, naturen och fiskarens arbetsredskap, för att skapa plaggen. Tiden blir liksom i det här projektets estetiska inspiration en viktig faktor – metoderna är ofta tidskrävande. Det kan dröja månader innan jag kan se resultatet och om det är något jag kan använda mig av.

Bland metoderna ingår att jag har:

- grävt ned tyg på stranden
- placerat tyg i en sump i havet
- rökt tyg i en fiskrök
- kokat tyg med tång och bräckt vatten
- behandlat tyger med tjära
- draperat med sand och stenar

Det generella resultatet av experimenten är att de har gett plaggen både ett nytt uttryck och doft.

Nedgrävt tyg

För att bevara ålen färsk hålls den, framförallt i äldre tider, levande i sumpar placerade i havet tills dess att den skall tillagas. En sump är en behållare med hål för vattengenomströmning som förr även kunde utgöras av en ner till grundvattnet grävd grop på stranden. Jag ville prova att förvara tyger på samma sätt för att se hur det skulle påverka materialet. Efter att ha grävt ner till grundvattennivån, ett par meter från rådande vattenlinje, placerades tyger av skild kvalitet i gropen. För att säkra dess läge spändes ett nät runt tygerna och därtill fästes även en dragg¹ innan gropen fylldes igen. Dessa säkerhetsåtgärder visade sig vara ett bra initiativ då vattennivån varierade kraftigt med vindarna. Dagen då jag skulle gräva upp tygerna, efter sex veckor, visade sig vågorna gå höga – flera meter ovanför draggen som nu kunde skönjas ovan sanden. Det var bara till att vänta med uppgrävningen tills nästa dag. Sanden och vattnet förändrade materialen; de känsligaste tygerna slets till viss del isär mellan sand och vågor. Ett mer oförväntat resultat var rostfläckarna som uppstod där tygerna hade kommit i kontakt med draggen.

Sumpat tyg

En sump med tyger placerades i havet. Min förhoppning var att vattengenomströmningen skulle förändra tygerna. Tyvärr kan jag inte redovisa något material från experimentet då en storm tog sumpen med sig ut i havet.

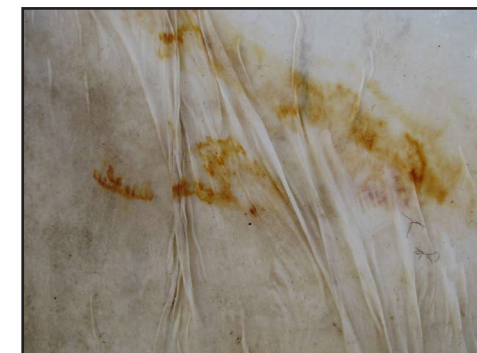
¹ ett ankare som används för att hålla fiskeredskapen på plats

Draggen

En vågbrytare var ett nödvändigt bygge vid uppgrävningen av tygerna.

rostfläckar

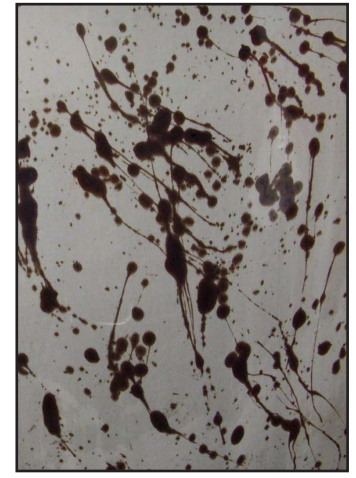
Rökt tyg

Fiskröken har jag utnyttjat för att låta askan från röken lämna efter sig en brun beläggning på tygerna. Genom försöken upptäckte jag att det gick att skapa mönster med röken genom att knyta ihop tygerna och hänga in dem på olika sätt, liknande mönster som bildas vid batikfärgning. Resultatet blev tydligast på de ljusa tygerna.

Drapering med sand och stenar:

Då jag ville använda mig av naturen så mycket som möjligt började jag utnyttja även direkt material som sand och stenar som spolats upp på stranden. Sanden fick inte plats i examenskompositionen men stenarna finns kvar.

Då tjäran skvättes på ett tunt tyg, här chiffong, spred det efterhand ut sig till tångliknande former.

Tångkokt tyg

Genom att koka upp tyger i havsvatten och tång (inkl. musslor, drivved, stackars småkryp och annat tångboende) förändrades tygernas färg. Vita tyger blev ljusbruna.

Tjärstänkt tyg

I något sammanhang fick jag berättat för mig att fiskare förr använde tjära till att impregnera rockar så att de blev vattenavstötande.

Tjärans karakteristiska doft blev väl stark då jag penslade den på hela tygstycken och jag har därför begränsat användandet till dekoration av plagg. Försök har även gjorts att spä ut tjäran med terpentin och linolja för att minska doften och få tjäran att torka snabbare.

Metoderna är till en början ofta slumpartade. Först efter att ha genomfört experimenten kan jag se mönster mellan hur de utförts och resultat. Nu har jag t.ex. lärt mig hur jag ska hänga in tygerna i röken, och om jag ska elda med torr eller blöt ved, för att få ett givet resultat.

Skiss

En viktig del av kursen Artistic Development var när jag tog med mig en skyltdocka till vår ålabod att drapera på med det material som fanns på platsen. Det var en intuitiv skissmetod som har satt starka spår även på min examenskomposition. Härifrån har jag hämtat mycket inspiration, medveten och omedveten. Det har inspirerat mig till bl.a. siluetten. De foton jag tog under momentet har jag sedan skissat vidare utefter med papper och penna.

Ålafiskaren Sven-Wilhelm lärde mig att göra ett fiskenät. Ett material vars maskor gav både en fallande och en rufsigt riktning. Arbetet med nätet – både att tillverka det och att drapera med det – har inspirerat till såväl siluett som plaggdetaljer. I flera fall har jag byggt upp plaggen efter de detaljer metoderna har skapat snarare än efter siluett.

Det är en enkel och mjuk siluett med tyngd på- eller fallande från axlarna. Tyngden kan liknas vid ett ok av tid, minnen och händelser men kan även ge en känsla av omhändertagande. Tyngden blir en börda och en trygghet på samma gång

Glas

Tillsammans med glasblåsaren Nina Westman har jag, via mailkorrespondens, skapat ett smycke av fiskögon i glas. Glas är ytterligare ett material med en långsam process som jag anser har många samband med vatten i sin alkemi. Det har varit roligt att bolla olika lösningar och idéer med en designer inom ett annat område än modedesign.

Hantverk

Jag har valt att föra in tiden i min komposition genom hantverket. När man bödar – gör ett nät – använder man en s.k. bödenål för att dra igenom och knyta garnet. Känslan är lite densamma som när man virkar. Experiment med virknålen ledde till att jag började virka 3-dimensionellt. En teknik som i sin tur utvecklades vidare till en tängliknande struktur.

Dagbok

Som en form av dagboksanteckningar har jag spelat in mina talade tankar. Det har varit till hjälp de sena nätter då examensångesten varit som värst. Genom att tvinga mig att prata har jag fått upplevt att jag har fått bättre flyt i tankarna än vad jag fått då jag skriver. Uttalade ord som skulle ha känts meningslösa på papper har ofta varit de infall som lett till resultat.

Handledning

ett av flera bra handledningstillfällen jag har fått var den s.k. ”catwalkhandledningen”. Då fick jag för första gången se mina plagg bredvid varandra under ett annat ljus än klassrummets blinkande lysrör, vilket gav en annorlunda men positiv känsla av kollektionen. I grupp diskuterade vi varandras kollektionsupplägg. Jag hör gärna andras åsikter – det hjälper mig att tydligare se min.

Utvecklingsboards

Outfits

Då mitt examensarbete har varit ett av få tillfällen jag har haft att få göra en egen modekomposition har jag velat att arbetet skulle innehålla mycket mer än vad som var estetiskt lämpligt. En utmaning har därför varit att rensa bort bland mina idéer. De kvarstående skillnaderna mellan kompositionens outfits är ett val och en vilja av ett estetiskt uttryck.

Skissandet som metod har använts för att lättare få en översikt över min komposition under pågående arbete. Dock var det först då jag kunde se alla plaggen i sitt rätta material, brevid varandra, som jag hittade de ändringar som behövdes för att kompositionen skulle kännas harmonisk. Plaggen som utgjorde det jag trodde skulle bli min slutgiltiga line-up (se skisserna ovan) placerades om och detaljer ströks/lades till. Kompositionen kom att utgöra 8 outfits.

Outfit1. – Nätklänning

Nätet har jag hittat i ålaboden. Bland flera nät var det just det jag valde på grund av färgen och den mjuka känslan. Hela nätet har använts till klänningen, endast ändarna är avklippa, vilket ger enkelhet och en lugn känsla till plagget. I draperingen har jag behållit det snöre som satt i kanten av nätet för att skapa upphängningen.

Jag valde en klassisk klänningsform till det onkonventionella materialet då jag ville att uttrycket skulle säga att det är en självklarhet att man kan klä sig i ett fiskenät.

Underklänningen i plisserad polyester gör plagget mer fullständigt och enklare att bära.

Materialet till underklänningen valdes efter dess likhet med vattenytan.

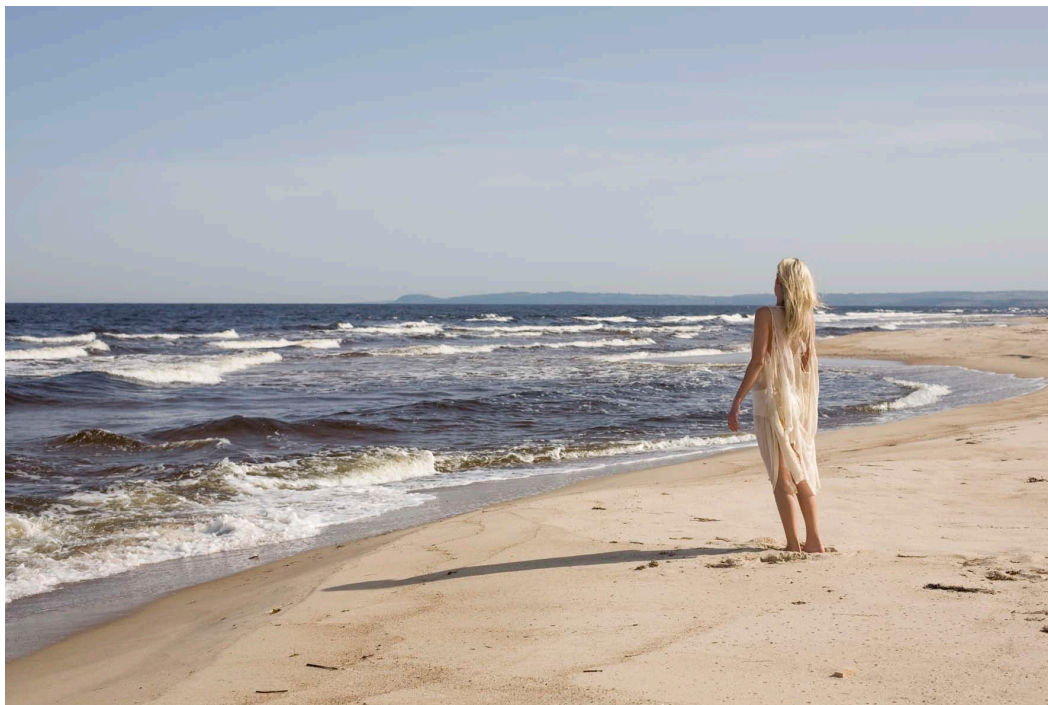
Outfit2. – Nedgrävd klänning

Gasväven i bomull har förändrats under sanden och fått hål och rostfläckar. Det har i sitt hela stycke draperats till en skör klänning, då att använda saxen kändes som att förstöra det naturen hade skapat. Hålen har jag utnyttjat till en ”spets” i nacken. Kanterna har kastats om med tunn bomullstråd för att få strukturen av ett rep.

Under klänningen bärs trosor/badbyxor i ett blankt pärlemoskimrande material för att få en kontrast till, och därigenom lyfta, den ruffa gasväven.

Gasväven symboliserar havets helande kraft.

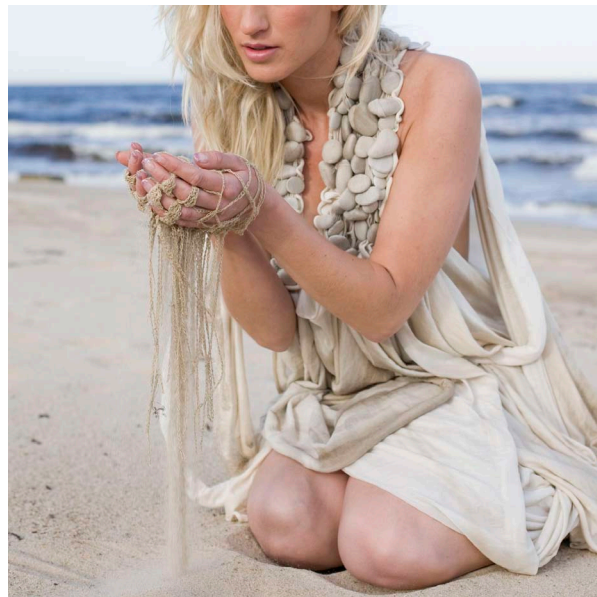
Outfit3. – Stenklänning

Stenarna som är plockade på stranden har blivit ett dekorativt element på axlarna. De är inknutna i rökt siden- och viskostrikå med olika färgskiftningar som har stor likhet med stenens naturliga skiftningar. Tyget har draperats vidare från axlarna till en klänning.

Som accessoar har virkats ett par vantar som symboliserar sand som silar genom fingrarna.

Ett plagg för att bära med sig sina minnen.

Outfit4. – Byxklänning och Jeans

Formen på klänningen är skapad efter vadarbyxan med sina stora ben och hängslen. Dess ben har delats och vikts upp till stora fickor. Dess ulltyg är valt efter perforeringarna som påminner om ytan på en ålasump eller den korniga stranden. Plagget är fodrat och bandkantat på insidan med viskosfoder.

Jeansmodellen är även den skapad efter vadarbyxan, i ett mjukt bomullstyg för att få ett mjukt fall i fickorna. Fickfodret är av tångkokt råsidan. Byxorna är rökta efter sömnad. Tränsarna vid fickorna och bensluten fungerar som dekoration men även för att hålla samman delar av plagget. Inspirationen är här hämtad från de limmade sömmarna på flytvästar och regnrockar.

Byxbenen är invikta till stora fickor så att man kan samla på sig många strandfynd / många minnen från sitt arv.

Outfit5. – Tjärklänning

Klänningen består av två lager sidenchiffong ihopsydda med franska sömmar. Kanterna har lämnats råa.

På de båda lagerna är det skvätt tjära som bildar ett tångliknande mönster.

Outfit6. – Rökt topp och Shorts

Toppen består av två kager rökt bomulls-gasväv i samma modell. Den yttre är lite större så att det bildas bubblor och veck på ytan då de två lagerna fastnar vid varandra, vilket påminner om ett blött plagg som hakar upp sig. Kanterna är omkastade med tunn bomullstråd för att få strukturen av ett rep.

Hängselshortsen med halterneckknäppning är gjorda i vaxad bomull. Ett material som valdes pga dess likhet med oljerockarna som ofta används vid havet. Fickornas form har sitt ursprung i jeansmodellen och vadarbyxan.

Som accessoar har jag tillverkat ett smycke av fiskögon i glas. Ögonen är ihopsatta med en oxiderad silverkedja.

Liksom ålen röks för att bli ätbar, röks plaggen för att bli bärbara.

Outfit7. – Sidenklänning

Plagget består av fyra asymmetriska lager sidenchiffong. Formen är ursprungligen hämtad från det hängande nätets men detaljer har skalats av för att skapa ett luftigare intryck där färgerna har fått större betydelse. Delarna är sammansatta med pärloverlock som påminner om de snören som kantar näten.

Sidenchiffong – mjukt som vind och vatten.

Outfit8. – Tångklänning

Denna outfit är skapad helt genom virkning. Först virkades en bas och därefter virkades öglor fast på rätsidan, tätt på axlarna för att sedan minska till intet över stussen. Ryggen är öppen för att accentuera tyngden över axlarna och samtidigt göra så att plagget känns nättare att bära (än ett heltäckande plagg).

Garnets valdes p.g.a. dess melerade färger och dess kvalitet, 100% ull.

De rufsiga öglorna ger intryck av tång på axlarna.

Min storytelling

Känslan jag vill förmedla genom mina kläder är min sanning och jag har därför inga problem med att sälja konceptet till mig själv. Jag har ju min föreställning om vad platsen och i förlängningen kläderna betyder. Genom storytelling kan jag göra min värld förståelig för andra, även konsumenten utanför Ålakusten. Min kärnkund är den som plockar upp de vackra stenarna på stranden och tycker att tång luktar gott. Hon vill vara medveten och attraheras därför av kompositionens bakomliggande tankar. Att inkorporera storytelling i sina kompositioner och sitt företag kan därför vara viktigt både ur en ekonomisk och ur en frött-skapande synpunkt.

I min examenskomposition syns och känns storytellingen som:

- **Dofter**
- **Symboliska element (stenar, fiskögon, virkad tång etc.)**
- **Uppmaningar (Kavla upp byxbenen så att du inte bli blöt om fötterna!)**

Jag tror att det även är viktigt att utveckla upplevelsen av plagget till något mer än själva shoppingupplevelsen. För ett framtida företag kan det fungera genom att:

- **Butikerna ska lukta hav.**
- **Katalogen innehåller doftprov**
- **Produkterna förpackas i sand, nät, som flaskpost etc.**
- **Tags kan vara gjorda av drivved**
- **Ursprungsmärkning (underskrift av sömmerskan/färgaren, inspiration etc.)**
- **Miljökonsekvensbeskrivning**
- **Källsorteringsråd på plaggen**
- **Försäljning på nätet för att konsumenten lätt ska kunna läsa om konceptet bakom plaggen och även ”klicka in” på länkade, åsiktsrelaterade sidor.**
- **Överskottet kan gå till välgörande ändamål, ex. utsättning av ålyngel.**

Avgränsning

Som inom alla inspirationskällor man väljer finns alternativen där i en nästan obegränsad mängd när man väl börjar använda sig av den. Tidigt under examensprojektet ville jag att kollektionen skulle handla om utfiskningen av havet. Det problematiska i att stå på både fiskens och den lokala fiskarens sida, samt att jag tror att jag genom att ta upp det negativa genom kläder romantiseras problemet mer än vad det skapar förståelse, gjorde att jag lade detta direkta politiska engagemang åt sidan. Boken Tyst Hav blev ändå en viktig inspirationskälla.

Jag vill ta från naturen men inte på ett sätt som skadar den, miljöfrågor är viktiga för mig. Mina arbetsmetoder kan till stor del kallas ekologiska. Jag har dock inte haft som mål att göra en ekologisk kollektion utan har strävat efter att först hitta ett uttryck och nya metoder. Det naturliga uttryck kompositionen ändå har fått kännas äkta till min inspiration. Materialen är inte valda på basis av att de skall vara ekologiska även om jag tror att de flesta av materialen kan tillverkas och återvinnas på ett miljövänligt sätt. Det jag har strävat efter till kompositionen har varit att inte använda kompositmaterial med blandning av syntet och naturmaterial då de inte går att kompostera ihop.

Diskussion och reflektion

Idag tycker jag att mode är kul. För ett halvår sedan var jag osäker på om det var något jag alls skulle ägna mig åt i framtiden. Den här förändringen beror på att jag genom mitt arbete fått testa metoder för designprocessen som jag inte gjort tidigare. De har gett mig tilltro och ny glädje till mode och förhoppningar om att arbetsmetoden kan vara en annan för mig än vad den är för många modeföretag idag. Utan att låta högfärdig vill jag påstå att jag kan göra mode bättre än på det sätt det görs idag. Jag tycker det vore än mer naivt att släppa den tron än att tro att man kan ”rädda världen”. Jag tror inte att det skulle ha varit möjligt för mig att vid den här tidpunkten göra en kollektion utan att samtidigt försöka hitta ledtrådar om vad som komma skall. Dåtiden, mitt arv, har hjälpt mig hitta framtiden.

Plaggen jag har gjort i examenskursen har inte skapats med utgångspunkt i framtida försäljning, även om det skulle vara möjligt. Eftersom jag inte vill sälja så mycket kläder (hellre färre och dyrare) och gärna producera ”långsamt mode” måste jag på något sätt vidareförädla mitt modeskapande för att överleva ekonomiskt. Detta är ett koncept som kräver betydligt mer tid för utveckling men det skulle kunna innebära t.ex. ”mode-workshops” för turister – att kunden får vara med och producera plagget. Detta kan även ske i samband med andra aktiviteter som inte har direkt med mode att göra men som förstärker varumärkets storytelling – t.ex. att kunden får följa med ut och fiska. Jag jämför det här med att hur ålafiskarna bedriver ålagillen för att kunna leva på sitt kulturarv. Det här ser jag inte som ett nödvändigt ont utan som något positivt. Jag känner inte längre att jag måste jobba endast med mode för att min utbildning ska kännas meningsfull. Att bygga upp en kollektion är på ett sätt samtidigt en utbildning i t.ex. projektledning. Att anknyta examensarbete till något för mig så lokalt kändes först lite töntigt. Nu ser jag det tvärtom som en bra idé som kan ge mig en bra push i början av mitt företagande. Jag tror det blir lättare att söka stipendium och sponsring om man kan specificera för t.ex. kommunen hur det man gör gagnar densamma.

Jag känner att jag något för sent för examensarbetet insåg hur mycket jag faktiskt kan använda mig av naturen, inte bara inspireras av, i mitt arbete som designer. Arbetet har flutit på som bäst då jag har arbetat i miljön för min inspiration. Metoderna jag har använt mig av i det här arbetet vill jag därför fortsätta att utveckla. Metoderna är ofta slumpartade och tanken har slagit mig att det är metoder jag dras till för att jag inte älskar att ta snabba beslut, och att jag därför låter naturen ta beslut åt mig. Samtidigt måste jag fortfarande bestämma mig för hur plaggen ska se ut. I det här arbetet är det något som skett efter materialets omvandling. I framtiden kommer jag även att utföra experiment där jag gör plagget först och t.ex. gräver ner det sen.

I likhet med att jag har en fot i vattnet och en på land då det gäller fiskekulturen, är jag kluven vad det gäller det konstnärliga och det funktionella i kläder. Det resulterar ofta en vilja att göra allt på en och samma gång vilket speglas i kollektionens uttryck. Jag hade t.ex. tankar om att plaggen skulle relatera på ett mindre konventionellt sätt till kroppen.

Om det var min funktionella ådra eller min inspiration som spelade störst roll i att ändra på den saken kan jag inte svara på. Likaså hade kollektionen förmodligen fått ett annorlunda uttryck om jag hade gjort mina litteraturstudier först och sen utfört det praktiska arbetet och inte som nu – de båda parallellt. Den här arbetsrytmen gör att jag ofta känner att jag alltid återkommer dit jag började. Det är inte ens alltid känslan omformas längs vägen trots att tiden förändrar vilket uttryck den ger.

Jag känner fortfarande att det är ganska svårt att kort precisera för utomstående vad mitt projekt handlar om. Arbetet känns mer som en strävan efter en vision – efter horisonten. Tidigare har det känts påfrestande att min inspiration inte varit mer konkret men nu bekymrar det mig inte. Ett av mina favorityttranden från Let my people go Surfing är Chouinards begäran om att fokusera på processen för att nå målet – lika viktigt vid klättring som vid design! Jag har insett att trots att jag aldrig kommer nå horisonten gör det inte vägen dit mindre meningsfull eller underhållande. Min tidigaste projektformulering löd ”jag vill realisera min vision om det ogripbara till en gripbar form”. Den ogripbara känslan har nu blivit gripbara plagg.

De punkter jag tog upp tidigare i rapporten på exempel på faktorer för att göra långsiktigt mode tycker jag syns väl i min komposition. Förutom den lokala anknytningen berör plaggen känselsinnet såväl som doftsinnet. De metoder jag använt för att förändra materialen tror jag är till fördel som bas för fortsatt åldrande av plaggen. Jag vill och tycker att tiden syns i flera av mina plagg. Även om jag förespråkar långsamt mode förstår jag att tiden alltid kommer att vara en begränsande faktor på något sätt. Ändå tror jag att man till stor del kan välja själv hur man vill möta tiden. Under vårens kurs i Designmanagement hade vi en gästföreläsare från reklambyrån Mecca i Borås. Han höll en underhållande föreläsning om varumärken och nämnde också begreppet storytelling. Då idén om storytelling sedan tidigare intresserat mig kom vi att prata om mitt projekt och ålakusten. Han berättade med viss längtan i blicken att han hade spenderat många sommarsemestrar på Österlen och att det han upplevde som speciellt där nere var långsamheten. Hur det genomsyrade hela miljön. Hur allt fick ta sin tid. Jag har faktiskt inte reflekterat över det tidigare – att önskan om en långsam tid skulle vara så central för hela bygden och inte bara för mig. Å andra sidan kan det vara så att min inspirationskänsla är tilltalande för mig, inte så mycket för att det är mitt kulturarv, utan för att jag har arbetat på ett tämligen hektiskt examensarbete!

Jag kommer troligen inte använda ålakusten som inspiration i hela mitt liv men säkert för en tid framöver. Min verksamhet kan ju utvecklas därifrån precis som jag har gjort. Så blir den mest sann. Kanske kan det jämföras med ålens resa – om man lyssnar till sitt arv hittar man förhoppningsvis hem igen!

Källförteckning

- Chouinard, Yvon (2006). Let my people go surfing. New York: Penguin Books.
- Danielsson, J. & Torstensson, L. (1996) Saga och sanning från Ålakusten. Lund: Kristianstadsbladet
- Gärsgård, Inge (1985). Ål, från Sargasso till gillesbord. Ystad: Bokförlaget Settern.
- Klein, Naoimi (2000). No Logo. Stockholm: Ordfront förlag.
- Lövin, Isabella (2007) Tyst hav. Jakten på den sista matfisk. Stockholm: Ordfront förlag.
- Oppenheim, Leonora (080226) Ma Ke http://www.coolhunting.com/archives/2008/02/ma_ke_wu_yong_u.php (080509)
- Svendsen, Lars Fr. H. (2004). Mode. En filosofisk essä. Nora: Bokförlaget Nya Doxa.

Tack

Mor & Far, Peder, Jakob & Annica, Simon,
Glaskonstnär Nina Westman
Fotograf Lina Roos
Modeller Catarina, Anna
Ninna, Sture, Sven-Wilhelm,
Farmor, Sussie, Släkt och Vänner
Clemens, Lotta, Gunnel, Elsa, Mari, Klassen,
Stickegubbarna och övrig personal på Textilhögskolan.

Till

Marcus som är där ute

Sponsorer

Lottas Garferi
Simbra Siden
Wedins
Hotel Åhusstrand